

פתיח

הניסיון לסכם את עבודתם של רקדנים ויוצרים בשבע תוכניות שונות, שבכל אחת מהן לעיתים שלושה יוצרים, יהיה לא מדויק בכל מקרה. אך מבט כללי יכול להתוות כיוון - איזו נטייה, אורה, אמירה שהיא "רוח הזמן".

לילד ובי אילדור

מה אומרים היוצרים הצעירים, אלו שמעלים הפקות עשירות בפרטי תאורה וסאונד וטקסט, מה הם רוקדים?

כולם נכנסו לחדרים, אולי חדרים אטומים. רונית זיו ב"בוץ" חותכת כרוב דק דק בחדר, כאשר ציור של "חוץ" אידילי עם שדרת עצים שלוה, התלוי על הקיר האחורי, מואר בסוף ככמיהה, סימון של אפשרות רחוקה.

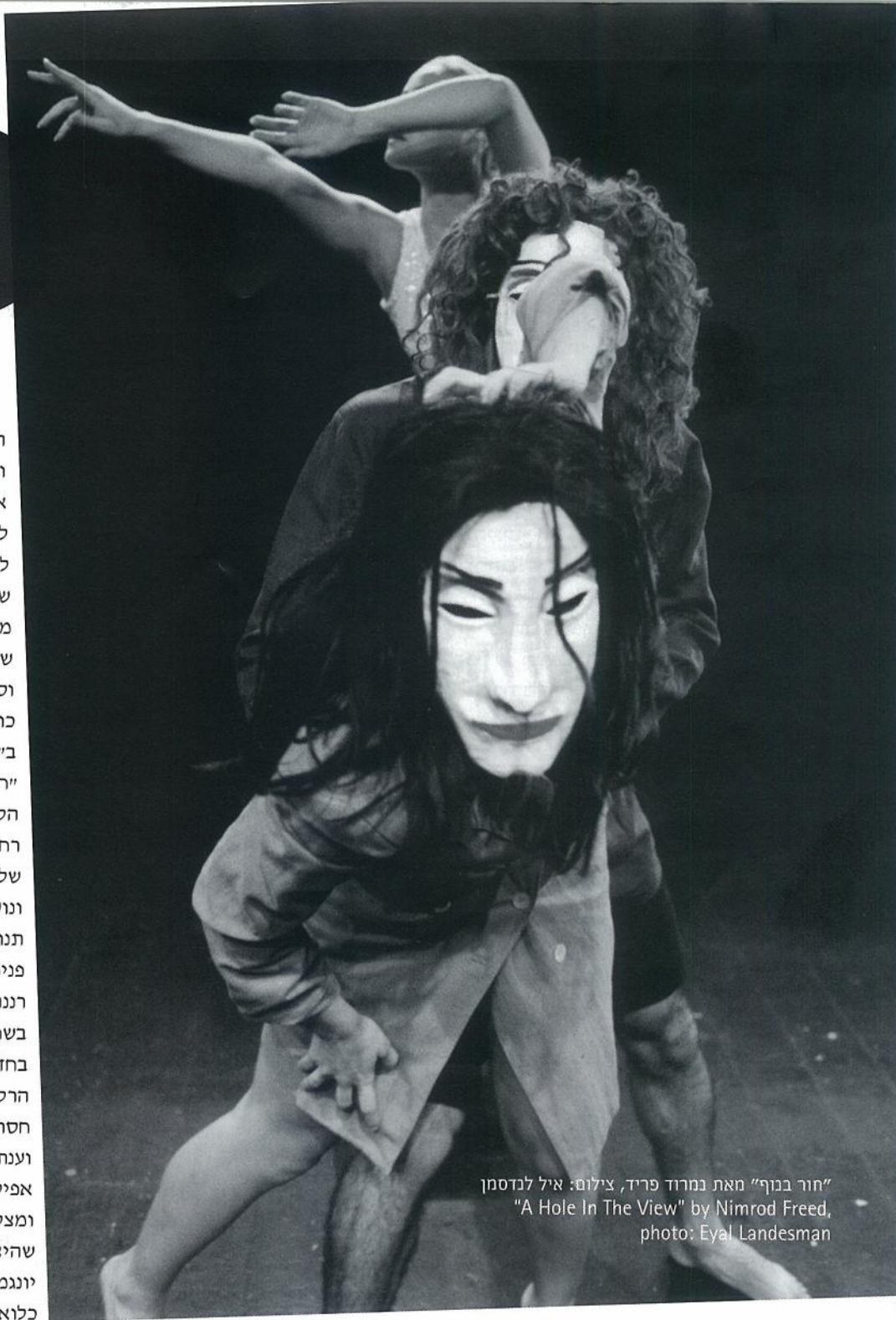
שלומי ביטון ב"מאיא" מצטופף סביב עמוד חידתי ונועל את עצמו ואת רקדניו בתוך סד תנועת, כל תנועותיו מוגבלות מבחירה, נעות בחלל חנוק, מופנות פנימה או נוגעות בחטף ברקדן אחר.

רננה רז ב"קראו לנו ללכת" מעלה את גבורות ישראל בשחזור מצחיק ונוראי של ריקודי עם פולחניים בחדר דמוי מתניס; יסמין גודר מביאה את ארבע הרקדניות שלה להיטרף בחדר קצת יותר מופשט, חסר תארים אך גם חסר צלליות ונוחם, לבן ובוהק, וענת דניאלי מזמינה אותנו לחדר או אולם שאפשר אפילו לרקוד בו ולצאת ממנו דרך פתחים מרשרשים ומצלצלים, אך מבחוץ נשמע קול זכוכית מתנפצת, כך שהציאה אינה אפשרות זמינה.

יונגמן וזקהיים לא נעלו עצמם בחלל מוגדר, אך הם כלואים בגופם. המוטו של העבודה הוא השיר "מי מכיר את האיש שבקיר" הישן והדשן (אם אינני טועה

בביצועו של שמשון בר נוי) והסיפור הוא סיפור של בריאת עצמך, מילד המכרסם את עצמו, את ציפורניו ולבסוף גם את בשרו, או ילד האוכלת כדי להיעלם, עד היכולת לצאת "מן הקיר" ולהיות עצמך, "לרקוד", לגעת בזולת.

בתוך החדרים מצטופפים האנשים כשישותם בעצם תלויה לחלוטין בזולת. ברוב הריקודים המגע באחר מפעיל איבר או מערכת שלמה של תנועות ותגובות, כאילו הרקדנים איבדו את יכולתם לנוע מבלי להיות מופעל, לנוע בכוחות עצמם, בעבור עצמם, מבלי להפעיל את השני.

"חור בבוץ" מאת נמרוד פריד, צילום: איל לנדסמן
"A Hole In The View" by Nimrod Freed,
photo: Eyal Landesman

שדווקא אינה רקדנית במובן המקובל, ואת העונג העצל והנינוח שבעבודתה של ענת דניאלי ב"בואי נימלט", שהוא בעצם מין הימלטות מן ה"דבר האמיתי" שבחוץ - מלחמה, אימת מלחמה, אלימות וטירוף מערכות כללי - המחול משנה את פניו; ואם פעם עוד חזינו בקפיצות או בריצות ומין תאוות חלל, עוצמה של הבאת הגוף למצב אחר - איך אחרת אתאר גוף מזנק בחלל, להרף עין נמצא באוויר, מתהפך, מסמן קצוות בכיוונים לא צפויים - הרי עכשיו בקושי מתרוממים מן הרצפה; כאילו הפחד והזהירות מצמימים את איברי הרקדנים, והתנועות קצרות וקשות ובכמויות קטנות - תנועות הראש חדות, זרועות נשברות במרפק צמוד לגוף - כך אצל זיו, שם הקפיצה הגבוהה ביותר היא אל שולחן החיתוך. ופתאום מתגעגעים לעוד קפיצות, לעוד סיכונים מרהיבים שלא ייגמרו על קצה שולחן המטבח. מה הזהירות הזו, שואל הצופה הדואב ועונה לעצמו שככה זה, למרות הכול, החוץ זוחל פנימה אל תוך הגוף וקושר את איבריו ואת האחד לשני.

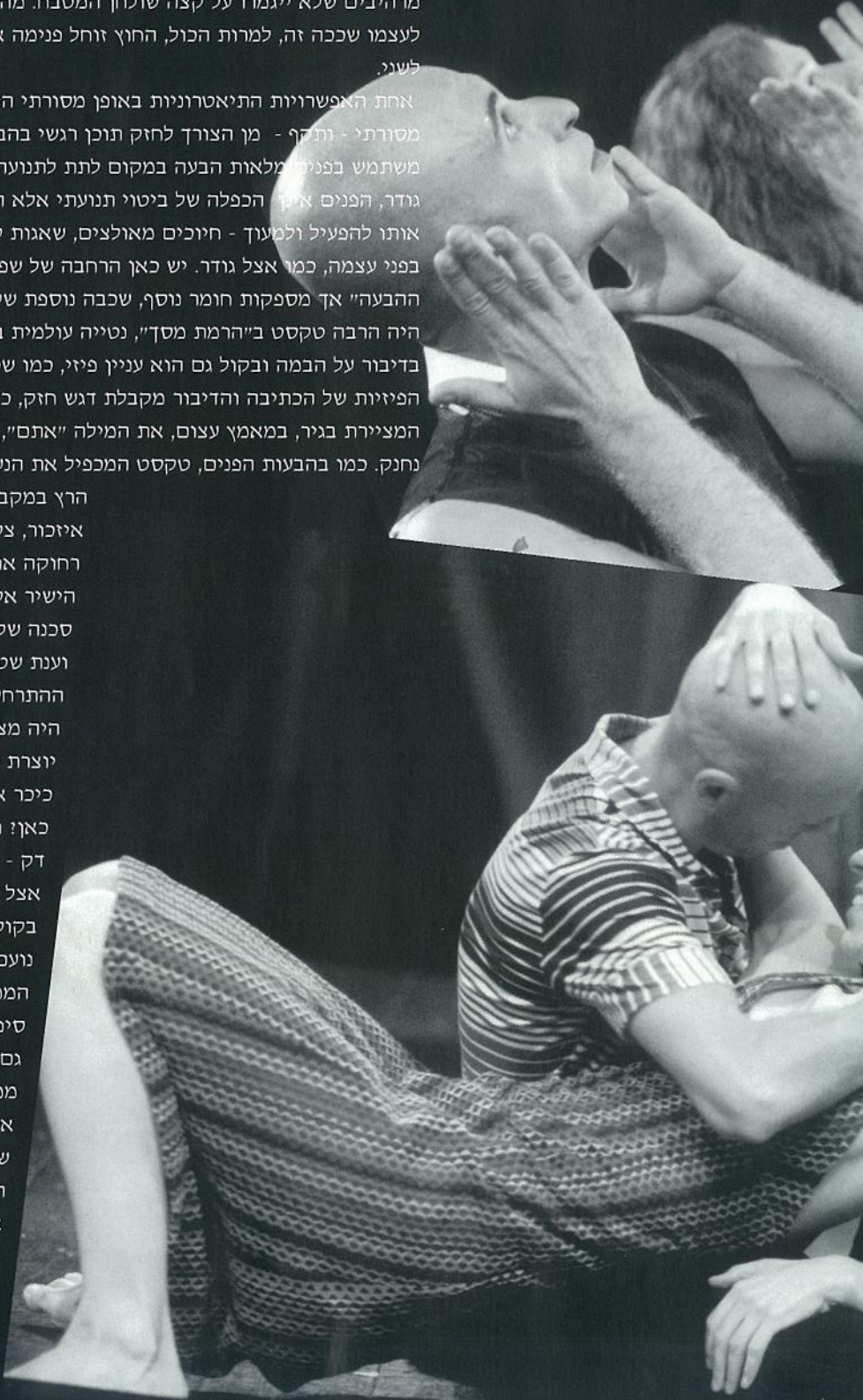
אחת האפשרויות התיאטרוניות באופן מסורתי היא גם השימוש בפנים. יש במחול מין ריחוק מסורתי - ותהיך - מן הצורך לחזק תוכן רגשי בהבעת פנים, וריקוד גרוע לעיתים קרובות משתמש בפניה מלאות הבעה במקום לתת לתנועה את התפקיד. אך בעבודותיהן של זיו ושל גודר, הפנים אינן הכפלה של ביטוי תנועתי אלא הן עומדות בפני עצמן, איבר נוסף שאפשר גם אותו להפעיל ולמעוך - חיוכים מאולצים, שאגות ללא קול, מבטים של אימה או זדון שהן תנועה בפני עצמה, כמו אצל גודר. יש כאן הרחבה של שפת התנועה, כאשר הפנים שומרות על "זכות ההבעה" אך מספקות חומר נוסף, שכבה נוספת של משמעות.

היה הרבה טקסט ב"הרמת מסך", נטייה עולמית במחול, שאינו מפתיע עוד ואינו חדש. השימוש בדיבור על הבמה ובקול גם הוא עניין פיזי, כמו שכתובה היא "פעולה". אצל נהרין ב"וירוס" הפיזיות של הכתיבה והדיבור מקבלת דגש חזק, כאשר העבודה נפתחת עם הרקדנית קריסטין המציירת בגיר, במאמץ עצום, את המילה "אתם", ואחר כך מנסה לפלוט הברות של דיבור מגרון נחנק. כמו בהבעות הפנים, טקסט המכפיל את הנעשה על הבמה יש בו פחות עניין מאשר טקסט הרץ במקביל, שהמילים שבו הן עוד רמה של משמעות,

איזכור, צלילים, פתיחת עולם אחר, שיש לו נגיעה רחוקה או דמיונית להתרחשות הריקודית. הדיבור הישיר אל הקהל, שהיה בו הפעם שימוש נרחב, יש בו סכנה של פשטנות. ב"פעמיים קפה" של אילנית תדמור וענת שטיינברג הוא שימש כהסבר ברמה של ההתרחשות עצמה, כעיבוי של התנועה. אצל זיו הוא היה מצחיק ומפתיע - מונוולוג שבו רונית זיו עצמה יוצרת עם הטקסט (של רביד דברה) מקום אחר, מין כיכר או רחוב, בו היא שואלת בקול גדול: שמעון פרס כאן? והאם הוא זוכר אותה, את הקוצצת סלט דק דק - כמו תחינה לצאת מאלמוניות, להיות מיוחדת. אצל ענת דניאלי אין פנייה ישירה לקהל והשיחה בקולות נמוכים בין הרקדנים היא עוד מקום של נועם, של זמן שאינו ממהר, מה עוד שהמילים הממשיות אינן מתחברות למשפטים נהירים, סיפוריים.

גם אצל רננה רז הטקסט מכבב, אך הוא חלק ממורשת "השירה בציבור" והוא משמש כמרכיב אירוני. כך היה גם בעבודתה של נעה דר לפני שנים מספר, כאשר קראו מעל הבמה את "מגש הכסף" של אלטרמן בהיפוך משמעות מכאיב, אנטי הרואי ונורא בדיעבד.

"הרמת מסך" היא סוג של מראה. גם אם אין התייחסות ישירה פוליטית, התרסה או תרועות עידוד, ההתכנסות הזו לתוך החדר - הבדידות, תחושת חוסר המוצא - היא של כולנו.

"בואי נימלט" מאת ענת דניאלי, רקדנים: מאיר פריד ואורנית מרק, צילום: איל לנדסמן
 "Lets Run Away" by Anat Danieli, dancers: Meir Fried, Ornit Mark, photo: Eyal Landesman

למעלה: "איפה תיקי" מאת יוסי יונגמן, בתמונה: יוסי יונגמן ואסתי זקהיים, צילום: איל לנדסמן
 Top: "Tiki" by Yossi Yungman, photo: Ayal Landesman